

The background of the cover is a reproduction of the painting 'The Scream' by Edvard Munch. It depicts a figure in the foreground with a pale, distorted face, holding their head in their hands, standing on a bridge over a turbulent, dark sea under a swirling, fiery orange and red sky. The overall mood is one of intense emotional distress and mental anguish.

LAUREAT AL
PREMIULUI
NOBEL PENTRU
LITERATURĂ

CORINT

CLASICI AI LITERATURII

KNUT HAMSUN

Foamea

KNUT HAMSUN

Foamea

Traducere din limba norvegiană de
VALERIU MUNTEANU

Prefață de
HORIA GHIBUȚIU

CLASICI AI LITERATURII

PARTEA ÎNTÂI

Era pe vremea când umblam flămând prin Christiania, acest oraș minunat, pe care nimeni nu-l părăsește fără să fi rămas cu amprenta lui...

Stăteam culcat, dar treaz, în camera mea de la mansardă, și dedesubt auzeam o pendulă bătând de șase ori; se luminase bine de ziuă și oamenii începeau să circule pe scară. Jos, lângă ușă, unde camera era tapetată cu numere vechi ale ziarului *Morgenbladet*¹, puteam desluși un anunț dat de directorul farului, iar puțin mai la stânga, o reclamă cu litere mari, în care brutarul Fabian Olsen își lauda pâinea proaspătă.

De îndată ce am deschis ochii, am început, după un vechi obicei, să mă gândesc dacă există ceva care mă îndreptățește să mă bucur de ziua de astăzi. În ultimul timp, îmi mersese destul de greu; unul după altul, lucrurile mele luaseră drumul casei de amanet, devenisem nervos și arțăgos, în câteva rânduri rămăsesem în pat ziua întreagă din pricina amețelilor. Uneori, când îmi surâdea norocul, reușeam să încasez de la un ziar sau altul până la cinci coroane pentru câte un foileton.

¹ Cel mai vechi ziar cotidian din Norvegia, în care au apărut de-a lungul timpului știri politice, culturale și științifice; în prezent, este o revistă săptămânală, care publică articole de opinie, scrise de colaboratori exclusiv din rândul academicienilor și al altor intelectuali (n. red.).

Se lumina din ce în ce mai mult de ziuă și m-am apucat să citesc anunțurile de jos, de la ușă; se puteau desluși până și literele subțiri și triste: „Pompe funebre la domnișoara Andersen, în gang, pe dreapta.” Această ocupație mi-a reținut atenția mai mult timp; pendula de jos bătuse opt când m-am hotărât, în sfârșit, să mă scol și să mă îmbrac.

Am deschis fereastra și am privit afară. Din locul în care mă aflam, aveam drept perspectivă o frânghie pentru rufe și un teren viran; mai încolo, ruinele unei fierării ce fusese mistuită de un incendiu. Câțiva muncitori tocmai curățau terenul de acele ruine. M-am sprijinit cu coatele pe pervazul ferestrei și am privit afară. Desigur că avea să fie o zi frumoasă. Venise toamna, anotimp diafan și răcoros, când totul își schimbă culoarea și piere. Pe străzi începuse forfota, ademenindu-mă afară; camera aceasta goală, a cărei podea se îndoia la fiecare pas, era ca un sicriu lugu-bru, rău încheiat; ușa nu avea broască, iar de sobă, nici vorbă; obișnuiam să dorm cu ciorapii în picioare ca să se mai usuce până dimineață. Singurul obiect ce-mi făcea plăcere era un mic balan-soar roșu, în care moțăiam serile și mă gândeam la câte și mai câte. Când vântul sufla puternic și poarta de la intrare era deschisă, prin podea și prin pereți se auzeau tot felul de șuierături ciudate, iar în ziarul *Morgenbladet* de jos, de lângă ușă, se produceau rupturi lungi cât brațul.

M-am sculat și am căutat într-un pachet din colțul de lângă pat ceva de-ale mâncării, dar nu am găsit nimic și m-am întors la fereastră.

„Știe Dumnezeu”, mi-am zis, „dacă mi-ar fi de vreun folos să-mi caut o slujbă!”. Aceste numeroase refuzuri, aceste jumătăți de promisiuni, acești „nu” spuși pe șleau, toate speranțele nutrite și risipite, toate încercările care de fiecare dată se sfârșeau fără niciun rezultat mă descurajaseră; în ultima vreme, umblasem

după un post de ajutor de casier, dar sosisem prea târziu; și apoi, nu puteam nici să depun garanția de cincizeci de coroane. Totdeauna se ivea o piedică. În cele din urmă, m-am prezentat și la corpul de pompieri. Eram vreo cincizeci de oameni în sală și cu toții scoteam pieptul în afară, ca să dăm impresia de forță și de mare curaj. Un funcționar îi examina pe solicitanți, le pipăia brațele și le punea întrebări. A trecut și prin fața mea, dar nu a făcut decât să dea din cap. Mi-am dat seama că sunt refuzat din pricina ochelarilor. M-am prezentat încă o dată, fără ochelari. Îl așteptam pe examinator cu sprâncenele încruntate și cu privirile tăioase ca niște cuțite, dar, trecând prin fața mea, el s-a mulțumit doar să zâmbească – desigur, mă recunoscuse. Dar lucrul cel mai grav era că hainele mele erau atât de uzate, încât nu mă mai puteam prezenta nicăieri ca un om onorabil, spre a solicita un post.

Cât de jos alunecasem în tot acest timp – încet, dar sigur –, pe panta mizeriei! Până când, în cele din urmă, ajunseseam să nu mai am chiar nimic; nici măcar un pieptene sau o carte din care să mai citesc când viața mi se părea prea tristă. Vara întreagă mi-am petrecut-o prin cimitire sau sus, în parcul castelului, unde ședeam pe o bancă și scriam, unul după altul, articole pentru ziare, despre lucrurile cele mai diferite: invenții bizare, capricii, fantezii ale creierului meu agitat; în disperarea mea, alegeam adesea subiectele cele mai puțin actuale, care îmi cereau eforturi îndelungate și, până la urmă, nu erau primite de niciun ziar. De-abia terminam un articol, că începeam imediat altul, lăsându-mă greu descurajat de un „nu” al redactorilor-șefi; îmi spuneam mereu că, într-o bună zi, tot voi izbuti. Și, într-adevăr, câteodată, când aveam inspirație și reușeam să realizez un articol mai acătării, puteam câștiga cinci coroane cu munca unei singure după-amieze.

M-am ridicat din nou de la fereastră, m-am dus la scaunul pe care se afla ligheanul cu apă de spălat și mi-am umezit puțin

genunchiul lustruit al pantalonului, ca să-l mai înnegresc și să-l fac să arate mai nou. După aceea, am băgat în buzunar, ca de obicei, o bucată de hârtie și un creion și am plecat. Am coborât foarte ușor pe scară ca să nu trezesc atenția gazdei; trecuseră câteva zile de când trebuia să plătesc chiria și nu mai aveam nicio lețcaie.

Se făcuse ora nouă. Aerul fremăta de zgomotul trăsurilor și al vocilor omenеști – un cor matinal uriaș, însoțit de pașii pietonilor și pocniturile de bici ale birjarilor. Acest zgomot care mă învăluia m-a trezit de-a binelea și am început să mă simt tot mai mulțumit. Nimic nu era mai departe de mine decât intenția de a face o mică plimbare de dimineață în aer curat. Ce importanță avea aerul pentru plămâni mei? Eram puternic ca un uriaș. Aș fi putut opri o trăsură cu umărul. Mă cuprinsese o dispoziție senină, ciudată, simțământul unei vesele nepăsări. Am început să observ oamenii pe care îi întâlneam sau îi depășeam, să citesc afișele de pe ziduri, am interceptat o privire ce-mi fusese aruncată dintr-un tramvai în mers; rând pe rând, m-am lăsat pătruns până și de cele mai mici fleacuri, de cele mai neînsemnate amănunte care se iveau în drumul meu și apoi dispăreau.

De-aș fi avut doar un pic de mâncare într-o zi atât de senină! Impresia acestei dimineți vesele mă copleșise, nu-mi puteam stăpâni sentimentul de mulțumire și, fără vreun motiv precis, am început, de bucurie, să fredonez un cântec. În fața unei măcelării, o femeie cu un coș în mână se gândea dacă e cazul să cumpere cârnați pentru prânz; când am trecut pe lângă ea, s-a uitat la mine. Nu mai avea decât un singur dinte în gură. Nervos și iritabil cum devenisem în ultimele zile, m-am simțit dezgustat de figura femeii; dintele lung și galben arăta ca un deget mic crescut din falcă, iar privirea pe care o îndreptase spre mine era încă preocupată de cârnați. Dintr-odată mi-a pierit toată pofta de mâncare și mi s-a făcut greață. Când am ajuns la hala de carne, m-am dus la

fântână și am băut puțină apă; apoi am ridicat ochii... ceasul din turnul bisericii Vor Frelsers¹ arăta ora zece.

Am continuat să colind străzile, hoinărind fără grijă; m-am oprit la un colț, deși nu era nevoie; apoi am schimbat direcția, luând-o pe o stradă lăturalnică, unde n-aveam ce căuta. Lăsasem totul în voia sorții și rățăceam prin oraș în acea dimineață veselă, purtându-mi lipsa de griji printre ceilalți muritori fericiți; atmosfera era senină și luminoasă, iar dispoziția mea nu era tulburată nici măcar de un pic de umbră.

De zece minute, mergeam în urma unui bătrân șchiop. Într-o mână ținea un pachet și călca parcă cu întreg corpul, muncindu-se din răspuțeri să înainteze cât mai repede. Auzeam cum gâfâia de oboseală și deodată mi-a trecut prin cap că aș putea să-i duc eu pachetul; dar nu am căutat să-l ajung din urmă. Sus, pe strada Grændsen, l-am întâlnit pe Hans Pauli, care m-a salutat și a trecut grăbit mai departe. Oare de ce zorea așa? Nu mă gândisem nicio clipă să-i cer o coroană și chiar voiam să-i înapoiez cât mai curând pătura pe care mi-o împrumutase cu câteva săptămâni în urmă. După ce mă voi mai întrema, nu o să mai datorez nimănui nicio pătură; poate că voi începe chiar azi să scriu un articol despre crimele viitorului sau despre liberul-arbitru – indiferent despre ce, dar în orice caz ceva interesant, pentru care voi primi cel puțin zece coroane... Și cu gândul la acest articol, m-am simțit dintr-odată îndemnat să mă apuc imediat de scris. Capul îmi era atât de plin de idei! Voiam să-mi găsesc un loc potrivit în parcul castelului și să nu mă opresc până nu isprăvesc.

Dar bătrânul infirm continua să meargă șchiopătând înaintea mea. În cele din urmă, faptul de a-l avea tot timpul în față pe acel invalid a început să mă irite. Părea că expediția sa nu se mai

¹ Mântuitorul nostru (n. tr.).

sfârșește; poate avea de gând să meargă în același loc ca mine și va trebui să-l am în față tot drumul. În exasperarea mea, mi se părea că își încetinește pașii la fiecă răspântie, de parcă ar fi așteptat să vadă în ce direcție o apuc. Apoi își ridică pachetul bălăbănindu-l în aer și pornea iarăși la drum, zorind din toate puterile, spre a-și menține avansul. Pe măsură ce înaintez și îl privesc pe acest individ obsedant, simt cum îmi crește furia împotriva lui; îmi dau seama că, încetul cu încetul, îmi strică buna dispoziție și, pe nesimțite, îmi întunecă această dimineață senină și frumoasă. Parcă era o gânğanie mare, ce sărea într-un picior și ține cu tot dinadinsul să-și asigure un loc în lume, păstrându-și trotuarul numai pentru ea. Ajuns în vârful colinei, m-am hotărât să curm această situație; astfel, la un moment dat, m-am oprit în fața unei vitrine, ca să-i dau posibilitatea să se depărteze cât mai mult. Când, după câteva minute, am luat-o din loc, bătrânul era iarăși înaintea mea; cât timp rămăsesem eu pe loc, se oprise și el. Atunci, fără să mai stau pe gânduri, am făcut exasperat încă trei pași mari înainte, l-am ajuns și l-am bătut pe umăr.

S-a oprit. Am început să ne holbăm unul la altul.

— Câțiva bănișori pentru lapte! zice el în cele din urmă și lăsă capul într-o parte.

— Așa, asta-mi mai trebuia! Am căutat prin buzunare și apoi i-am spus: Pentru lapte, da. Hm... E greu cu banii în ziua de azi și nu știi cât ești dumneata de lipsit.

— N-am mai mâncat de ieri, de la Drammen¹, spuse bătrânul; nu mai am niciun øre² și n-am găsit încă de lucru.

— Ești muncitor?

— Da, sunt rihtuitor.

¹ Oraș situat la 40 de kilometri sud-vest de Oslo (n. tr.).

² Monedă divizionară; o coroană = 100 øre (n. tr.).

— Ce?

— Rihtuitor. Dacă-i nevoie, știu să fac și ghete.

— Atunci se schimbă lucrurile, am spus eu. Așteaptă-mă puțin aici; mă duc să-ți fac rost de niște bani, de câțiva øre.

Am luat-o în grabă la vale, pe Pilestræde, unde știam că, într-o casă, la primul etaj, locuiește cineva care împrumută bani în schimbul unui amanet; de altfel, nu mai fusesem niciodată acolo. Când am intrat în gang, mi-am scos cu grijă vesta, am împăturit-o și am luat-o subsuoară. Apoi am urcat treptele și am bătut la ușă. M-am înclinat și am aruncat vesta pe tejghea.

— O coroană și jumătate – spuse omul.

— Fie, mulțumesc, am răspuns. Dacă nu se întâmpla să ajung la strâmtoare, nu m-aș fi despărțit de ea.

Am luat banii mărunți și hârtia de o coroană și am plecat. De altfel, ideea aceasta cu vesta fusese minunată! O să-mi mai rămână bani și pentru un dejun copios, iar până seara, articolul meu despre crimele viitorului va fi gata. Dintr-odată mi s-a părut mai frumoasă viața și m-am grăbit să mă întorc la bătrân, ca să mă descotorosesc de el.

— Poftim! îi spun. Îmi pare bine că mi te-ai adresat întâi mie.

Omul luă banii și începu să mă cerceteze cu privirea. La ce se holba oare? Aveam impresia că își concentrează atenția mai cu seamă asupra genunchilor pantalonilor mei, și această obrăznicie mă scoase din sărite. Credea oare, mizerabilul, că eram chiar așa de sărac cum păream? Oare nu începusem aproape să scriu un articol de zece coroane? Și-apoi, nu-mi era frică nici de viitor; aveam doar atâtea posibilități! Ce-i păsa unui om atât de străin că îi făceam cinste cu banii pentru o masă, într-o zi atât de însorită? Privirea bătrânului mă enerva și m-am hotărât să-i dau o lecție înainte de a-l părăsi. Am înălțat din umeri și i-am spus:

— Se vede treaba că dumneata ai luat obiceiul ăsta urât să te holbezi la genunchii unui om în momentul în care acesta îți dă o coroană.

El își lăsă capul mult pe spate și rămase cu gura căscată. Părea că în dosul frunții sale de cerșetor începuse să se miște ceva, se gândea, desigur, că vreau să-l prostesc într-un fel sau altul și-mi întinse banii.

Am bătut cu piciorul în pământ. Am înjurat. Trebuie să-i păstreze. Își închipuie cumva că-mi dădusem atâta osteneală degeaba? La urma urmelor, poate îi datoram acea coroană; eu nu obișnuiesc să uit o datorie veche; se găsește în fața unui om onorabil, cinstit din creștet până în tălpi. Ce mai calea-valea, banii îi aparțin... Nu trebuie să-mi mulțumească, mi-a făcut plăcere. La revedere!

Am plecat. În sfârșit, scăpasem de acest invalid inoportun și acum puteam să-mi continui drumul în liniște. Am luat-o din nou în jos pe Pilestræde și m-am oprit în fața unui magazin de alimente. Vitrina era plină cu tot felul de bunătăți și m-am hotărât să intru și să cumpăr ceva de mâncare.

— O bucată de brânză și o pâine albă! am spus eu și am aruncat o jumătate de coroană pe tejghea.

— Brânză și pâine de toți banii? întrebă vânzătoarea ironic, fără să mă privească.

— Da, de toți cei cincizeci de øre, am răspuns eu nepăsător.

Am luat cumpărăturile și i-am spus, foarte politicoș, bună ziua vânzătoarei bătrâne și grase, apoi am plecat direct spre parcul castelului de pe colină. Am găsit o bancă liberă și am început să îmfulec cu lăcomie. Îmi făcea bine; de mult nu mai avusesem parte de o masă atât de îmbelșugată și, încetul cu încetul – după ce mă săturasem –, m-a cuprins acea stare de liniște pe care o simți după un plâns îndelungat. Curajul mi-a crescut; nu mă mai

mulțumeam să scriu doar un articol despre ceva atât de simplu și banal cum ar fi crimele viitorului – de altfel, un subiect care nu conținea nicio enigmă pentru nimeni; oricine se putea documenta asupra lui, răsfoind puțin prin cărțile de istorie. Mă simțeam în stare de un efort mai mare. Doream să înving greutăți serioase și m-am hotărât să scriu o disertație în trei capitole despre cunoașterea filosofică. Voi avea, firește, și prilejul să-i fac de petrecanie vreunui dintre sofismele lui Kant... Dar când am vrut să scot cele trebuincioase pentru scris și să mă apuc de lucru, am descoperit că nu mai aveam creion; îl uitasem la zaraful căruia îi amănetașem vesta; era în buzunarul acesteia.

Doamne, cum îmi mergeau toate de-a-ndoaselea! Am tras câteva înjurături, m-am ridicat de pe bancă și am început să mășor aleile în sus și în jos. Era liniște peste tot; departe, lângă pavilionul reginei, câteva bone își împingeau cărucioarele – încolo, nu se mai zărea nimeni. Eram enervat la culme și mă plimbam furios prin fața băncii mele. Cât de prost îmi mergea din toate punctele de vedere! Să eșueze o disertație în trei capitole pentru simplul motiv că nu aveam la mine un creion de zece ore! Ce-ar fi dacă m-aș întoarce în Pilestræde și aș cere creionul înapoi? Aș mai avea încă timp suficient să termin o parte bunicică până când cei care ies la plimbare vor începe să populeze parcul. Și-apoi, atât de multe depindeau de acest articol privitor la cunoașterea filosofică! Poate fericirea multor oameni! Cine știe! Îmi spuneam că se prea poate ca articolul meu să fie de mare ajutor multor tineri. La drept vorbind, nici nu voiam să-l atac pe Kant; puteam evita aceasta; nu trebuia decât să fac o digresiune când ajungeam la problema timpului și a spațiului; nu aveam de gând, în schimb, să-mi iau răspunderea pentru Renan, bătrânul preot Renan... În orice caz, se impunea să scriu un articol de atâtea și atâtea coloane: chiria neplătită, privirea lungă a gazdei,

dimineața, când mă întâlnea pe trepte, mă urmărea ziua întregă și revenea chiar și în puținele mele momente mai vesele când nu eram chinuit de gânduri sumbre. Toate astea trebuie să ia sfârșit odată. Am plecat repede din parc ca să-mi iau înapoi creionul de la omul la care îmi amanetasem vesta.

Coborând colina castelului, am ajuns din urmă două doamne. Trecând pe lângă ele ca să le-o iau înainte, am atins brațul uneia; m-am uitat la dânsa: avea o față plină, puțin palidă. Ea a roșit îndată, devenind nespus de frumoasă. Nu știu pentru ce. Poate din cauza unui cuvânt rostit de un trecător, poate datorită unui gând ce i se înfiripase fugar. Sau nu cumva fiindcă i-am atins brațul? Pieptu-i plin palpită și ea strânge cu putere mânerul umbrelei. Ce se petrece oare cu ea?

M-am oprit și am lăsat-o să treacă din nou înaintea mea. Nu mă simțeam capabil să merg mai departe; totul mi se părea ciudat. Eram într-o stare de agitație; mândios pe mine însumi din cauza creionului și foarte iritat din cauză că mâncasem prea mult pe stomacul gol. Dar deodată, datorită unui impuls capricios, gândurile mi se îndreptară într-o direcție foarte ciudată: mă simt împins de dorința năstrușnică să o sperii pe această domnișoară, s-o urmăresc într-un fel sau altul, s-o necăjesc. O ajung din nou din urmă și o depășesc, fac pe neașteptate stânga împrejur și iată-mă față în față cu ea, putând s-o observ. Mă opresc și o privesc în ochi – și cu iuțeala fulgerului îmi vine în minte un nume pe care nu-l mai auzisem niciodată, un nume cu o rezonanță alunecoasă, nervoasă: Ylajali. Când ajunge destul de aproape de mine, o privesc din nou cu îndrăzneală și îi spun cu glas energic:

— Vă pierdeți cartea, domnișoară.

Puteam să-mi aud inima bătând la rostirea acestor cuvinte.

— Cartea mea? întrebă ea pe cea care o însoțea.

CĂRȚILE DE CARE NU TE DESPARȚI NICIODATĂ!

Clasici ai literaturii reprezintă colecția de cărți pe care le citești măcar o dată în viață. Sunt acele narațiuni care te formează, care îți amintesc cine ești și care te însoțesc pretutindeni. Autorii de geniu și operele lor strălucite li se adresează atât celor care se află la început de drum și care descoperă moștenirea culturală a umanității, cât și aceluia care se întorc la pasiunea pentru clasic.

Romane captivante, nuvele și proze scurte splendide, povești de un realism feroce sau care creează lumi – aceasta este marea literatură, confirmată de cele mai prestigioase premii și de preferința nestrămutată a generații de cititori.

Să ne lăsăm purtați de cărțile care au schimbat lumea, care au provocat gândirea, care au transformat *zeitgeist*-ul!

KNUT HAMSUN

Foamea

TRADUCERE DE VALERIU MUNTEANU

PREFAȚĂ DE HORIA Ghibuțiu

„Ceva inedit apare în *Foamea*:
o nouă viziune asupra esenței artei.”

PAUL AUSTER

„Întreaga școală modernă de ficțiune a secolului
al XX-lea se trage de la Hamsun. Cu toții i-au fost
discipoli: Thomas Mann, Arthur Schnitzler, [...]

Fitzgerald și Hemingway.”

ISAAC BASHEVIS SINGER

Partener media:

**OBSERVATOR
CULTURAL** —

ISBN: 978-606-088-485-9

9 786060 884859

www.edituracorint.ro